

<https://doi.org/10.32849/2409-9201.2022.21.10>

УДК 340.134

**ЛОКАЛЬНА КОРПОРАТИВНА
ПРАВОТВОРЧІСТЬ: ВИЗНАЧЕННЯ
ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАК**

Ольга ЗОЗУЛЯК

доктор юридичних наук, професор, професор
кафедри цивільного права

Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ)

<https://orcid.org/0000-0002-2931-6418>

Андрій СУЛИМА

аспірант кафедри цивільного права

Навчально-науковий юридичний інститут
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
(Івано-Франківськ)

<https://orcid.org/0000-0003-2395-6251>

Метою статті є розкриття загальнотеоретичних передумов виділення локальної корпоративної правотворчості як окремого виду правотворчості, встановлення змісту окремих категорій, які охоплюють об'єктивні процеси правової дійсності та за допомогою яких створюється нові джерела цивільного права. України, а також виявлення особливостей локального корпоративного правотворчості. Методи дослідження. Робота виконана з використанням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Результати. У статті досліджено існуючі на сьогодні підходи до визначення поняття «правотворчість». Встановлено тенденцію до виділення різних видів правотворчості залежно від суб'єкта правотворчої діяльності. При цьому фактичне існування юридичних осіб корпоративного типу як суб'єктів правотворчої діяльності знаходить своє поступове відображення в працях пред-

UDC 340.134

**LOCAL CORPORATE
LAWMAKING: DEFINING THE
CONCEPT AND FEATURES**

Zozuliak, Olga I.

Doctor of Law, Professor, Professor at the
Department of Civil Law

Law Institute of Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University (Ivano-Frankivsk)

Sulyma, Andrii

Postgraduate student at the Department of
Civil Law

Law Institute of Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University (Ivano-Frankivsk)

The purpose of the article is to reveal the general theoretical prerequisites for distinguishing local corporate lawmaking as a separate type of lawmaking, establishing the content of separate categories that cover the objective processes of legal reality and with which the creation of new sources of civil law of Ukraine is connected, as well as identifying the features of local corporate lawmaking. Research methods. The work was carried out using general scientific and special methods of scientific cognition. The results. The article examines the currently existing approaches to the definition of "lawmaking". A tendency to single out different types of lawmaking depending on the subject of lawmaking activity has been established. Herewith the actual existence of corporate type legal entities as subjects of lawmaking activity finds its gradual reflection in the works of representatives of legal theory and is

ставників теорії права і виокремлюється як один із видів правотворчості. Це підтверджують і правоохоронні органи. Так, Конституційний Суд України та Верховний Суд вказують на правову природу локальних актів юридичних осіб, а також договорів. Висновки. У результаті проведеного наукового аналізу встановлено, що під локальною корпоративною правотворчістю слід розуміти діяльність органу або учасників/учасників юридичної особи корпоративного типу щодо встановлення, зміни чи скасування локальних правових норм регулювання корпоративних відносин між учасниками/учасниками такої юридичної особи. Водночас у випадках, передбачених законом, реалізація локального корпоративного правотворчості може також торкатися прав та інтересів третіх осіб (наприклад, третіх осіб як сторони корпоративного договору). Варто виділити такі особливості локального корпоративного правотворчості: це активна діяльність, що здійснюється в рамках юридичної особи корпоративного типу; ця діяльність здійснюється або на основі диспозитивних засад цивільного права, або на виконання і в межах дозвільних приписів цивільного законодавства; орієнтація на створення правових норм, які мають корпоративний характер, тобто регулюють корпоративні відносини; створені в результаті такого правотворчого процесу локальні корпоративні норми мають локальний характер, тобто поширюються на певне коло осіб; результатом локальної корпоративної правотворчості є правові норми, визнані державою загальнообов'язковими; норми, створені в процесі правотворчої діяльності, застосовуються судами при вирішенні спорів; це діяльність, що здійснюється в певному процесуально визначеному порядку.

Ключові слова: правотворчість, локальна правотворчість, корпорація, юридична особа корпоративного типу, локальна корпоративна правотворчість

В умовах сьогодення відбувається як зміна законодавчих підходів щодо участі держави у регулюванні відносин між учасниками юридичних осіб, зокрема в частині поступового

singled out as one of the types of lawmaking. This is confirmed by law enforcement. Thus, the Constitutional Court of Ukraine and the Supreme Court indicate the legal nature of local acts of legal entities, as well as contracts. Conclusions. As a result of the conducted scientific analysis, it was established that local corporate lawmaking should be understood as the activity of a body or members/participants of a corporate type legal entity regarding the establishment, change or cancellation of local legal norms for regulating corporate relations between members/participants of such a legal entity. At the same time, in cases provided for by law, the implementation of local corporate lawmaking may also affect the rights and interests of third parties (for example, third parties as a party to a corporate agreement). It is worth highlighting the following features of local corporate lawmaking: it is an active activity carried out within the limits of a corporate type legal entity; this activity is carried out either on the basis of the dispositive principles of civil law, or for the implementation and within the limits of the permissive prescriptions of civil legislation; focus on the creation of legal norms that have a corporate character, i.e. regulate corporate relations; local corporate norms created as a result of such lawmaking process have a local character, that is, they apply to a certain circle of persons; the result of local corporate lawmaking are legal norms recognized by the state as mandatory; norms created in the process of lawmaking activity are applied by courts when resolving disputes; it is an activity carried out in a certain procedurally defined order.

Keywords: lawmaking, local lawmaking, corporation, corporate type legal entity, local corporate lawmaking

звернення до децентралізації, так і об'єктивні процеси трансформації економічної реальності в частині необхідності сприяння автономізації суб'єктів економічного життя з метою забезпечення їх максимальної ефективності. Це обумовлює і необхідність перегляду змісту традиційних правових категорій стосовно оцінки того, наскільки вони відображають актуальні процеси суспільного життя, а також поточний стан нормативно-правового регулювання та практику правозастосування.

Так, питання системи джерел цивільного чи інших галузей права України вже тривалий час є предметом наукових дискусій. На сьогодні, на нашу думку, досить актуальним є підхід Р.А. Майданика, який виділяє первинні та похідні джерела цивільного права. Так, до похідних джерел вчений відносить судові прецеденти (національних і міжнародних судів) та джерела внутрішнього регулювання (саморегулювання) цивільних відносин їх учасниками – цивільно-правовий договір і односторонній правочин, локальний цивільно-правовий акт (статути, регламенти тощо) (Maidanyk, 2017, р. 60). Вони виконують як конкретизуючу чи доповнюючу функції, так і можуть пропонувати, в межах дозволеного диспозитивними нормами чи загальними диспозитивними засадами регулювання відповідних відносин, альтернативні моделі правового регулювання.

В межах даного дослідження нас цікавлять саме ті джерела цивільного права, які створюються учасниками юридичних осіб корпоративного типу, тому ми концентруємо свою увагу саме на них. Такі джерела цивільного права створюються на локальному рівні, тобто в межах конкретної корпорації, та регулюються корпоративні відносини. Відтак мова йде, як висловила О.Ю. Тичкова, про локальні корпоративні норми (Tychkova, 2009). Дані норми виникають внаслідок цілеспрямованої діяльності учасників юридичної особи корпоративного типу. Ця діяльність спрямована на створення правових норм для регулювання відносин в межах корпорації й, відповідно, виражається у створенні локальних корпоративних норм.

Водночас, концентруючись саме на дискусії щодо джерел цивільного права, вченими-цивілістами не приділяється достатня увага іншим загальнотеоретичним категоріям, які безпосередньо пов'язані із поняттям джерел права. Це, звісно, можна пояснити невходженням даних питань у предмет цивільного права. Разом з цим, для розуміння цілісної картини правової дійсності, повинні аналізуватися і взаємопов'язані питання, які знаходяться на стику проблематики цивільного права та теорії права. Так, дискусія щодо джерел цивільного права неодмінно зачіпає питання «правотворчості», адже саме остання є об'єктивним процесом, зі здійсненням якого представники теорії права пов'язують створення норм права. Тому виокремлення «нових джерела» цивільного права України неодмінно викликає запитання щодо того, яким чином творення цих «нових джерел» узгоджується із таким загальним поняттям теорії права як «правотворчість».

2. Сучасні підходи щодо поняття та видів правотворчості

Оскільки у теорії права діяльність зі створення норм права розглядається через таке поняття як «правотворчість», варто розглянути можливість охопити діяльність щодо створення локальних корпоративних норм поняттям «правотворчість». Одночасно варто висловитися з приводу співвідношення понять «правотворчість», «нормотворчість» та «законотворчість». Якщо із «законотворчістю» загалом все зрозуміло – йдеться про прийняття законів України Верховною Радою України, то щодо співвідношення понять «правотворчість» та «нормотворчість» існують різні підходи. Коли йдеться про створення норм права державою, а також можливість створення таких норм іншими суб'єктами з дозволу або внаслідок відсутності заборони на таку діяльність зі сторони держави більшість представників теорії держави і права використовують саме поняття «правотворчість». При цьому під «нормотворчістю» часто розуміється творення різних норм в широкому розумінні, тобто всіх соціальних норм для регулювання різних суспільних відносин між найширшим колом суб'єктів. Тому ми послуговуємося поняття «правотворчість», яке, на нашу думку, є найбільш оптимальним.

П. М. Рабінович зазначає, що правотворчість (нормотворчість) – це діяльність компетен-

тних державних органів, органів місцевого самоврядування, уповноважених державою громадських об'єднань, або (у передбачених законом випадках) усього народу чи його територіальних громад із встановлення, зміни чи скасування юридичних норм (Rabinovych, 2021, p. 137). Дане визначення в значній мірі відображає роль правотворчості на сучасному етапі, тому ми сприймаємо його як базове для нашого дослідження. Також, не наводячи величезну кількість інших визначень даного поняття, вважаємо за необхідне звернути увагу на те, що у майже всіх дефініціях правотворчість зводиться до двох обов'язкових елементів: вказується, що це діяльність певних визначених суб'єктів; дана діяльність спрямована на встановлення, зміну чи скасування правових норм.

Говорячи про правотворчість як загальнотеоретичну категорію, в тому числі через призму її сучасного розуміння, вказується на наступну її ознаку: «отримує завершення в письмовому документі – нормативно-правовому акті чи іншому джерелі права» (Tishchenkova, 2016, p. 194). Дана ознака наводить нас на роздуми щодо видів правотворчості. Оскільки вказується, що правотворчість завершується не тільки прийняттям визначеного нормативно-правового акту, що саме по собі асоціюється з діяльністю органів, наділених владними повноваженнями. Відтак на сьогодні виділяють значну кількість видів правотворчості.

Зазвичай виокремлюють різні види правотворчості за наступними критеріями: залежно від суб'єкта правотворчості; в залежності від способу участі держави у правотворчості; за видами нормативно-правових актів та їх юридичною силою та ін. Наприклад, В.М. Кириченко та О.М. Куракін, класифікуючи правотворчість залежно від суб'єктів, виокремлюють, серед інших видів, також: правотворчість громадських організацій (об'єднань), яка виражається у прийнятті рішень (статутів), у яких визначаються права і обов'язки членів організації, порядок діяльності, реорганізації та ліквідації самої організації; локальну правотворчість, яка виражається у прийнятті конкретним підприємством, установою, організацією статутів, положень, правил, виданні наказів, розпоряджень, посадових інструкцій тощо (Kurychenko, Kurakin, 2010, p. 107). І.Д. Шутак, досліджуючи поняття та ознаки правотворчості виділяє корпоративну правотворчість, вказуючи при цьому, що «корпоративна правотворчість певною мірою зустрічається в різних організаціях, але найбільш виразно вона представлена в підприємницьких корпораціях (організаціях, заснованих на об'єднанні капіталів)» (Shutak, 2015, p. 189).

Точно фактичне існування юридичних осіб корпоративного типу (або ж загалом окремих недержавних суб'єктів господарювання) як суб'єктів правотворчої діяльності в межах корпорації знаходить своє поступове відображення у працях представників теорії права і виокремлюється як один із видів правотворчості.

3. Виокремлення локальної корпоративної правотворчості як окремого виду правотворчості

Відтак, ми можемо говорити про необхідність виведення поняття, що охоплювало би конкретно правотворчість юридичних осіб корпоративного типу, оскільки саме вона є предметом нашого дослідження. Необхідним є як виокремлення відповідного поняття, так і встановлення ознак даного виду правотворчості, для чого нам варто звернутись до досліджень представників приватного права.

Щодо визначення поняття корпорації як вихідного для формулювання категоріального апарату варто вказати наступне. На сьогодні існує значна кількість визначень понять «корпорація» та «корпоративні відносини». Загалом виділяють наступні підходи до розуміння категорії «корпорація»: 1) це лише господарські організації, статутний капітал яких поділено на частки (АТ, ТОВ); 2) це виключно господарські товариства; 3) всі юридичні особи, засновані на відносинах членства (участі); 4) лише підприємницькі юридичні особи (Zhornokui, 2021, p. 38-39). При цьому у судовій практиці останніх років, зокрема практиці Верховного Суду, визнається існування корпоративних правовідносин і в обслуговуючих кооперативах, і кредитних спілках, і приватних підприємствах, і не є сталою щодо відносин у межах об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (Zhornokui, 2021, p. 47). Також

Верховний Суд у постанові від 7 жовтня 2021 року висловлювався щодо наявності корпоративних прав у фермерському господарстві зазначивши, що у членів фермерського господарства, які передали до статутного (складеного) капіталу майно, виникають корпоративні права, пов'язані з наявністю їх частки у статутному (складеному) капіталі господарства (Postanova Verkhovnoho Sudu u skladі kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu, 2021). А у постанові від 18 серпня 2022 року Верховний Суд дійшов висновку, що між членом фермерського господарства та самим фермерським господарством виникають саме корпоративні відносини аналогічні відносинам між учасником підприємницького товариства та самим товариством (Postanova Verkhovnoho Sudu u skladі kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu, 2022). На сьогодні ч. 1 ст. 961, якою пропонується доповнити ЦК України відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» № 2465-IX від 27.07.2022 р., визначає корпоративні права як «сукупність правомочностей, що належать особі як учаснику (засновнику, акціонеру, пайовику) юридичної особи відповідно до закону та статуту товариства». При цьому ч. 2 ст. 961 передбачає, що «корпоративні права набуваються особою з моменту набуття права власності на частку (акцію, пай або інший об'єкт цивільних прав, що засвідчує участь особи в юридичній особі) у статутному капіталі юридичної особи». Тобто наявність корпоративних відносин пов'язується як з наявністю у юридичної особи статутного капіталу, так і з наявністю у відповідної особи певної частки у такому статутному капіталі. Водночас п. 2 ч. 3 ст. 961 передбачає право учасників (засновників, акціонерів, пайовиків) юридичної особи «брати участь у розподілі прибутку юридичної особи і одержувати його частину (дивіденди), якщо така юридична особа має на меті одержання прибутку». Іншими словами, допускається наявність корпоративних прав і у юридичних особах, що не мають на меті одержання прибутку.

Відтак, ми підтримуємо широкий підхід до визначення корпорації, а саме віднесення до корпорацій усіх юридичних осіб корпоративного типу (підприємницьких та непідприємницьких), при створенні яких виникає особливий вид майнових та немайнових прав – корпоративні права.

На підставі наведеного можна було б вести мову про корпоративну правотворчість (правотворчість юридичних осіб корпоративного типу) як окремий вид правотворчості. Однак для використання правильної термінології варто звернутися до окремих досліджень та інших релевантних джерел, в яких зачіпалося питання правотворчості юридичних осіб, зокрема корпорацій, чи правотворчості на локальну рівні.

Аналізуючи правотворчість юридичних осіб та її становлення в зарубіжних країнах М.Г. Ісаков та В.Г. Паркулаб використовують поняття «корпоративна нормотворчість» (Isakov, Parkulab, 2017). У першому свого часу спеціальному дисертаційному дослідженні за авторством М.О. Томашевської на тему «Корпоративні акти в системі джерел права України» авторка оперувала категорією «корпоративна правотворчість» (Tomashevskaya, 2005, р. 6). Поняття «корпоративна правотворчість» використовує В.К. Антошкіна висловлюючись стосовно розвитку правотворчості корпорацій. Вчена вказує, що останнім часом відбувається зростання корпоративної правотворчості через поширення корпоративного регулювання на нові види корпоративних відносин. А також зазначає, що багато питань регулюються корпораціями самостійно на корпоративному рівні правотворчості (Antoshkina, 2015, р. 158). Останнє зауваження вченої вказує на проблематику використання поняття «корпоративна правотворчість». Оскільки, як ми вважаємо, поняття «корпоративне» варто нерозривно пов'язувати із такими поняттями як «корпорація», «корпоративні права» та «корпоративні відносини», що є предметом дослідження представників корпоративного права України, то у цьому зв'язку не зовсім некоректно вести мову про «корпоративний рівень» правотворчості. У випадку ж використання поняття «корпоративна правотворчість» втрачається розуміння характеру відносин, оскільки перша частина даного поняття не може одночасно вказувати на суб'єкта та сферу правотворчості.

Загалом наявні на сьогодні дослідження вказують на необхідність говорити не про «корпоративну правотворчість», а саме про «локальну корпоративну правотворчість». Тут

ми виходимо із результатів дисертаційного дослідження О. Ю. Тичкової «Локальні корпоративні норми у цивільно-правовому регулюванні». Вчена відмічає, що порівняння понять «локальні» та «корпоративні» норми доводить необхідність відрізнити їх по суті, бо локальні – це ті, що діють в обмеженому колі осіб, а корпоративні – ті, що регулюють корпоративні відносини (причому на різних рівнях – на загальному і локальному) (Tychkova, 2009, p. 88). Даний підхід підтримується І. В. Спасибо-Фатєєвою, яка, аналізуючи локальні корпоративні акти як джерело корпоративного права, вказує, що дані акти, будучи локальними, мають нормативно-правову природу, оскільки містять корпоративні норми, які є правовими (Spasybo-Fatieieva, 2010, p. 48). Даний підхід нами однозначно сприймається і ми використовуємо його і при формулюванні поняття, яке охоплює правотворчість юридичних осіб корпоративного типу. Адже поняття корпоративних норм охоплює не тільки локальні, але й усі норми що регулюють корпоративні відносини. Тому точною була би вказівка на «локальну корпоративну правотворчість» як окремий вид правотворчості, оскільки в такому випадку також акцентується увага на локальному характері правотворчості й корпоративних норм, що є результатом такої правотворчості, тобто поширенні дії норм, що створюються тільки на певне визначене коло осіб й корпоративний характер правових норм, що створюються. В іншому випадку буде порушений логічний зв'язок, адже коли здійснюється локальна корпоративна правотворчість – створюються локальні корпоративні норми.

Тут є ряд цікавих для нас правових позицій Конституційного Суду України, а також Верховного Суду. Так, Конституційний Суд України, говорячи про статут як установчий документ господарського товариства, вказав, що «статут є локальним правовим актом і обов'язковим для дотримання та виконання всіма учасниками» (Constitutional Court of Ukraine, 2013). Відтак пленум Вищого господарського суду України у 2016 році вказав, що «під час розгляду справ про визнання недійсними установчих документів господарським судам слід виходити з того, що статут є локальним нормативним актом, а не правочином» (Postanova Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy, 2016). У постанові 2021 року Велика Палата Верховного Суду вказала, що статут є актом, у якому закріплені локальні норми матеріального права, що врегульовують відносини, зокрема, стосовно управління юридичною особою. Окремо висловлюючись щодо питань інституту аналогії закону Велика Палата Верховного Суду вказала, що даний інститут можна застосовувати для регулювання спірних відносин лише у випадку, якщо їх не врегульовано нормами права, які безпосередньо регулюють ці відносини, зокрема, актами законодавства або договором чи статутом (Postanova Velykoї Palaty Verkhovnoho Sudu, 2021). Тобто Верховний Суд визнає нормативну або ж правову природу локальних актів і, відповідно, локальних норм юридичних осіб. При цьому поняття «локальні норми права» розуміється Верховним судом саме як обмеження за колом осіб, на яких поширюється дія таких норм. Позиція щодо віднесення також договору до джерел цивільного права знаходить підтримку і у рішенні Конституційного Суду України, який вказав, що згідно з ЦК України цивільні відносини може бути врегульовано й іншими джерелами цивільного права, а саме загальними засадами цивільного законодавства, підзаконними актами, договором, звичаєм, міжнародними договорами (Constitutional Court of Ukraine, 2022). В контексті нашого дослідження дані позиції беззаперечно важливі, оскільки дають підстави говорити про, наприклад, корпоративні договори як джерело локальних корпоративних норм.

4. Щодо ознак локальної корпоративної правотворчості

Виходячи з вищенаведеного, для повноцінного виділення локальної корпоративної правотворчості як окремого виду правотворчості необхідним є виокремлення ознак даного виду правотворчості та виведення відповідного поняття. Відповідно до раніше наведеної позиції В.М. Кириченка та О.М. Куракіна можна встановити, що локальна правотворчість може виражатися у прийнятті статутів, положень, правил у яких визначаються права і обов'язки членів організації, порядок діяльності, реорганізації та ліквідації юридичної особи (Kyrychenko, Kurakin, 2010, p. 107). У практикумі з теорії держави і права за загальною

редакцією Ф. П. Шульженка вказується, що «локальна (санкціонована) нормотворчість — це дозволена державою нормотворча діяльність підприємств, установ та організацій усіх форм власності щодо створення правових приписів локального характеру в межах їх повноважень» (Hryshko, Ryndiuk, Ryzhuk, 2013, p. 163). У свою чергу М.О. Томашевська розглядає «корпоративну правотворчість» як закріплене державою повноваження організацій, товариств, підприємств, об'єднань та інших колективних суб'єктів щодо здійснення ними правотворчих функцій (Tomashevska, 2005, p. 6).

На підставі проведеного аналізу ми можемо виокремити наступні ознаки локальної корпоративної правотворчості:

- це активна діяльність, що здійснюється в межах юридичної особи корпоративного типу (вона може здійснюватися як на стадії утворення юридичної особи через прийняття відповідних установчих документів, так і під час діяльності юридичної особи – через прийняття внутрішніх положень або укладення корпоративних договорів тощо);

- дана діяльність здійснюється або виходячи із диспозитивних засад цивільного права, або на реалізацію та в межах дозвільних приписів цивільного законодавства (тобто сторони приймають, наприклад, внутрішні положення як з питань, з яких законом прямо передбачена необхідність локального регулювання, так і з питань, можливість локального регулювання яких випливає із загальних засад регулювання відповідних відносин);

- спрямованість на створення норм права, що мають корпоративний характер, тобто регулюють корпоративні відносини (в результаті локальної корпоративної правотворчості створюються саме правові норми, які покликані регулювати певну групу відносин в межах корпорації);

- локальні корпоративні норми, що створюються в результаті такої правотворчості мають локальний характер, тобто поширюються на певне коло осіб (хоча такі локальні корпоративні норми визнаються державою і третіми сторонами, безпосередньо вони регулюють відносини між обмеженою групою осіб в межах корпорації; хоча це не виключає можливість певного виходу дії таких норм за межі корпорації, наприклад у випадку коли стороною корпоративного договору є треті особи, як це передбачено ч. 1 ст. 7 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»);

- результатом локальної корпоративної правотворчості є правові норми, що визнаються державою як обов'язкові (за порушення локальних корпоративних норм передбачена можливість застосування засобів примусу зі сторони держави – через визнання правового характеру таких норм судами і примусове виконання судових рішень, що прийняті керуючись нормами локальних корпоративних актів тощо);

- створювані в процесі правотворчої діяльності норми застосовуються судами при вирішенні спорів (суди України, зокрема, і Верховний Суд, вказують на правовий характер локальних корпоративних норм та визнають джерелами права локальні корпоративні акти та договори, в яких містяться відповідні норми);

- це діяльність, що здійснюється в певному процедурно визначеному порядку (порядок прийняття установчих документів визначений на рівні закону, у свою чергу порядок прийняття внутрішніх положень корпорації та інших локальних корпоративних актів зазвичай визначений в установчих документах, порядок укладення та вимоги щодо корпоративних договорів також містяться на рівні закону та загальних положень щодо зобов'язань та договорів ЦК України).

В результаті проведеного наукового аналізу встановлено, що під локальною корпоративною правотворчістю варто розуміти діяльність органу або членів/учасників юридичної особи корпоративного типу щодо встановлення, зміни або скасування локальних правових норм для регулювання корпоративних відносин між членами/учасниками такої юридичної особи. Водночас, у передбачених законом випадках, здійснення локальної корпоративної правотворчості може зачіпати і права та інтереси третіх осіб (наприклад треті особи як сторона корпоративного договору). При цьому варто виділяти наступні ознаки локальної корпоративної правотворчості: це активна діяльність, що здійснюється в межах

юридичної особи корпоративного типу; дана діяльність здійснюється або виходячи із диспозитивних засад цивільного права, або на реалізацію та в межах дозвільних приписів цивільного законодавства; спрямованість на створення норм права, що мають корпоративний характер, тобто регулюють корпоративні відносини; локальні корпоративні норми, що створюються в результаті такої правотворчості мають локальний характер, тобто поширюються на певне коло осіб; результатом локальної корпоративної правотворчості є правові норми, що визнаються державою як обов'язкові; створювані в процесі правотворчої діяльності норми застосовуються судами при вирішенні спорів; це діяльність, що здійснюється в певному процедурно визначеному порядку.

Посилання:

1. Antoshkina V.K. (2015) Rol pravochynu, korporatyvnykh aktiv u protsesi samorehuliatcii tsyvilno-pravovykh vidnosyn [The role of contract, corporate acts in the process of civil law relations self-regulation]. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 4, 156-161 [in Ukrainian].
2. Constitutional Court of Ukraine. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy № 1-rp/2013 vid 5 liutoho 2013 roku (sprava № 1-3/2013). [Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 1-pp/2013 of February 5, 2013. (case No. 1-3/2013)] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-13#Text> [in Ukrainian].
3. Constitutional Court of Ukraine. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy № 6-r(II)/2022 vid 22 chervnia 2022 roku (sprava № 3-188/2020(455/20)) [Decision of the Constitutional Court of Ukraine No. 6-r(II)/2022 of June 22, 2022 (case No. 3-188/2020(455/20))] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-22#n101> [in Ukrainian].
4. Hryshko O.M., Ryndiuk V.I., Ryzhuk Yu.M. (2013) Teoriia derzhavy i prava [Theory of the state and law]. F.P. Shulzhenko (Eds.). Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
5. Isakov M.H. Parkulab V.H. (2017) Tendentsii i perspektyvy stanovlennia korporatyvnoi normotvorchosti: zarubizhnyi dosvid [Trends and prospects of corporate rule-making: foreign experience]. Naukovyi visnyk publichnoho i pryvatnoho prava, 5, 132-137 [in Ukrainian].
6. Kyrychenko V.M., Kurakin O.M. (2010) Teoriia derzhavy i prava [Theory of the state and law]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
7. Maidanyk R.A. (2017) Vchennia pro dzherela tsyvilnoho prava Ukrainy [The Doctrine of the Sources of Ukrainian Civil Law]. Pravo Ukrainy, 6, 53-63 [in Ukrainian].
8. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 7 zhovtnia 2021 roku u spravi №922/3059/16. [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the Cassation Economic Court dated October 7, 2021 in case No. 922/3059/16]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102735520> [in Ukrainian].
9. Postanova Verkhovnoho Sudu u skladi kolehii suddiv Kasatsiinoho hospodarskoho sudu vid 18 serpnia 2022 roku u spravi № 911/1707/18 (911/3510/20) [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the Cassation Economic Court dated August 18, 2022 in case No. 911/1707/18 (911/3510/20)]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105837298> [in Ukrainian].
10. Postanova Vyshchoho hospodarskoho sudu Ukrainy «Pro deiaki pytannia praktyky vyrishennia sporiv, shcho vynykaiut z korporatyvnykh pravovidnosyn» №4 vid 25.02.2016. [Resolution of the Higher Economic Court of Ukraine "On some issues of the practice of resolving disputes arising from corporate legal relations" No. 4 dated February 25, 2016] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16#Text> [in Ukrainian].
11. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 29 chervnia 2021 roku u spravi № 916/2813/18. [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of June 29, 2021 in case No. 916/2813/18]. Retrieved from: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98531899> [in Ukrainian].
12. Rabinovych P.M. (2021) Osnovy teorii ta filosofii prava [Basics of theory and philosophy of law]. Lviv: Vydavnytstvo LOBF «Medytsyna i pravo» [in Ukrainian].
13. Shutak I.D. (2015) Yurydychna tekhnika [Legal technique]. Drohobych: Kolo [in Ukrainian].
14. Spasybo-Fatieieva I.V. (2010) Rozdil II. Dzherela korporatyvnoho prava [Section II. Sources of corporate law]. Korporatyvne pravo Ukrainy – Corporate law of Ukraine. (pp. 33-56). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
15. Tishchenkova S.O. (2016) Rozdil 12. Pravoutvorennia ta formy prava [Section XII: Legal formation and forms of law]. Teoriia derzhavy i prava – Theory of the state and law. (3rd ed., rev.). (pp. 192-218). Dnipro: Lira LTD [in Ukrainian].
16. Tomashevskaya M.O. (2005) Korporatyvni akty v systemi dzherel prava Ukrainy [Corporate acts in the system of legal sources of Ukraine]: Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

17. Tychkova O.Yu. (2009) Lokalni korporatyvni normy u tsyvilno-pravovomu rehuliuванні [Local corporate norms in civil law regulation] Candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].

18. Zhornokui Yu.M. (2021) Yurydychna osoba v. korporatsiia: chy dotsilno zminiuvaty natsionalni tradytsii [Legal entity v. corporation: is it appropriate to change national traditions]. Korporatyvne pravo kriz pryzmu sudovoi praktyky – Corporate law through the prism of judicial practice. (pp. 30-61). Kharkiv: EKUS [in Ukrainian].

Статтю було подано	21.11.2022	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	09.12.2022	The article was revised
Статтю було прийнято	10.12.2022	The article was accepted